

Debatten om vårt framtida skattesystem

I detta nummer av *Ekonomisk Debatt* diskuteras det förslag på en omfattande skattereform som Klas Eklund presenterade i ESO-rapporten *Vårt framtida skattesystem*. Eklund själv sammanfattar sina förslag i artikeln ”Principer för en övergripande skattereform” och i ett efterföljande forum kommenteras förslagen av inbjudna forskare och debattörer. Det nya reformförslaget ges också en historisk kontext genom Bengt Assarssons porträtt av Ingemar Hansson. Den framlidne skatteexperten och professorn var en central drivkraft bakom det tidiga 1990-talets stora skattereform och hade just börjat skissa på en ny reform.

LEDARE

Assarson beskriver hur Hansson argumenterade för att förslag på skatteområdet bör presenteras som större reformpaket. På så sätt kan grupper som drabbas negativt av en förändring på ett visst skatteområde bli kompenserade genom positiva förändringar på ett annat. I bästa fall kan ett reformpaket utgöra en paretoförbättring. Eklund anser också att förändringar i skattesystemet med fördel bör genomföras i form av reformpaket. Han inleder med att konstatera: ”En skattereform bör ta ett helhetsgrepp” och längre fram i artikeln förtydligar han att man då kan: ”byta äpplen mot päron”, som kan tolkas som ett uttryck för den kompensatoriska potentialen som följer av en större reform.

Men är en stor reform verkligen rätt väg framåt för Sverige? Håkan Selin menar att skattesystemet i dag inte är så dysfunktionellt som det var innan den stora skattereformen i början på 1990-talet och argumenterar för gradvisa förbättringar i stället för stora reformer. Liknande synpunkter framförs av Johan Fall, som visserligen konstaterar att en bred parlamentarisk uppgörelse om skattesystemet kan vara att föredra, men som också tillägger att innehållet måste prioriteras över ambitionerna att en reform ska ha en viss omfattning.

En förvisso välmotiverad avgränsning i utredningen är att den fokuserar på intäktssidan och ignorerar utgiftssidan. Men som Daniel Waldenström påpekar kan transfereringar ibland beskrivas som ”negativa skatter” och ignorerar vi dessa kan vi gå miste om lösningar som enligt honom skulle kunna vara att föredra över exempelvis förändringar i skattesatser för höginkomsttagare. Ett sådant alternativ vore att ändra i förmånstaken i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen. En relaterad utgångspunkt i Eklunds utredning är att skattereformen ska vara ”finanspolitiskt neutral”. I sin kommentar påpekar Åsa-Pia Järliden att denna avgränsning är problematisk med tanke på att den demografiska utvecklingen gör att behoven av välfärdstjänster ökar framöver.

Utformandet av en större skattereform kan försvåras av att vissa skatter är ämnade att vara en finansieringskälla för gemensamma offentliga utgifter, medan andra är styrande till sin natur. För många skatter är minimerandet av de styrande effekterna ett centralt mål, medan för andra skatter är styrningen av individens beteende själva slutmålet. Miljöskatter är ett exempel på sådana styrande skatter. Som Johansson-Stenman och Sterner skriver; om målet är att Sverige ska bli koldioxid neutralt senast år 2045 kommer detta exempelvis att innebära att basen för koldioxidskatten eroderas nästan helt.

En enskild utredning kan inte ge svar på alla frågor, vilket även Eklund konstaterar. Eklunds utredning har tydliga avgränsningar så att vi ska kunna rikta fokus på vissa (större) delar av skattesystemet som kan vara i behov av förändring. Både avgränsningar och helhetsgrepp är alltså nödvändiga, men exakt vilka avgränsningar som ska göras och vilka helhetsgrepp som ska tas tål att diskuteras.

Eklunds utredning utgör en utmärkt utgångspunkt för att diskutera grundläggande principer såsom enkelhet och likformighet. Det är dock viktigt att en enskild utredning inte låser oss vid en avgränsad modell vars principer kan behöva ruckas på för att lösningar på oförutsedda samhällsproblem ska kunna komma till stånd.

Det är vår förhoppning att diskussionerna i detta nummer bidrar till en fortsatt konstruktiv debatt kring det svenska skattesystemets förtjänster, utmaningar och framtid.

Mikael Elinder och Lovisa Persson